

KS. EDWARD WOJTUSIAK

D o b r a

MATKA BOŻA SZKAPLERZNA

Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej w Dobrej jest położone w Beskidzie Wyspowym, w okolicy Łososiny, niedaleko jej źródeł, u stóp gór: Łopienia i Śnieżnicy.

Obraz jest malowany na płótnie olejnymi farbami i posiada rozmiary 80×150 cm. Rysunek osób poprawny, kolory żywe, całość niezwykle ujmująca, wskazująca na wybitnego artystę. Treścią obrazu jest widzenie błogosławionego Szymona Stocka. Nieznany artysta oddał to widzenie przez wyodrębnienie w obrazie dwu różnych stref, ściśle ze sobą złączonych. Węzłem, który je łączy, jest kawałek brązowego sukna podawany przez postać z góry i uchwycony przez osobę z dołu. Postacią pochylającą się od góry jest Najświętsza Dziewica, o wyglądzie młodziutkiej matki, przybrana w bogato pofałdowaną bladuróżową suknię i w ciemnoniebieski płaszcz. Na głowie ma wieniec z róż. Prawą ręką podaje szkaplerz, a lewą podtrzymuje glob miniaturowy. Na Jej kolanach siedzi odziane w ceglata sukienkę Dziecię Jezus,

prawą rączkę opierając na globie, a lewą podnosząc ku górze. Po bokach klęczą dwa duże anioły. Spod rozstępujących się wkoło głowy obłoków, wзира kilkanaście uskrzydłych główek anielskich. Niżej, po lewej stronie, klęczy w habitie zakonnym bł. Szymon Stock, po prawej fundator obrazu miejscowy pleban ks. Wojciech Juraszewski (1692—1733), w białej komży i ma tolecie. W górnej strefie obrazu panuje jasność, w dolnej cień. Obie strefy są rozdzielone obłokami.

Najstarsza historyczna wzmianka pochodzi z roku 1596, a zwłaszcza, z roku 1665, kiedy to dziekan dobczycki, ks. Mikołaj Krzemiński, wizytując tutejszą parafię, wpisał do protokołu wizytacyjnego słowa: „Bractwo Szkaplerza św. zostało wprowadzone w r. 1609”¹. W ten sposób połączono dawny kult z kultem praktykowanym przez nowo powstałe bractwo. Kult Matki Bożej

¹ Arch. Kons. Krak., AV, Cop. 47, ch. 413—418.

Szkaplerznej związany był z Jej obrazem, który musiał tu istnieć już w roku 1609, jeśli nie wcześniej. Obraz mieścił się w przybudowanej do kościoła kaplicy wspomnianej w protokole wizytacji parafii z r. 1592². Niestety, ten pierwszy obraz uległ spaleni w ogólnym pożarze kościoła, który zdarzył się w dniu 2 lipca 1678 r. nocą. Obecny nowy kościół postawiono w niespełna rok. W 1679 założono nową księgę bracką, po spaleniu się starej. Urządzono też doroczny odpust przypadający na dzień Matki Bożej Szkaplerznej, 16 lipca. W pierwszych latach po pożarze kult był związany z jakimś zastępczym, prowizorycznym obrazem Matki Bożej Szkaplerznej, którego bliżej nie znamy. Prawdopodobnie został on później przeznaczony na inny liturgiczny użytek, np. na wizerunek feretronowy lub sztandarowy. W muzeum parafialnym w Dobrej przechowuje się ten obraz, odpruty od starej chorągwi kościelnej. Obraz zastępczy był umieszczony w nawie głównej nowego kościoła, w bocznym ołtarzu mieszczącym się po lewej stronie kościoła. Obraz utrzymał się do czasu przybycia do parafii nowego proboszcza, ks. Wojciecha Juraszewskiego. Był on proboszczem w Dobrej w latach 1692—1733, a zarazem dziekanem dobryckim. Utrzymywał więź z Krakowem, będąc zaprzyjaźniony z ówczesnym wojewodą krakowskim. Jest więc bardzo prawdopodobne, że obraz Matki Bożej Szkaplerznej zamówił u któregoś z mistrzów krakowskich i umieścił go w miejscu dotychczasowego, zastępczego obrazu³.

Jego drugi następca, ks. Sebastian Mikołajski (1762—1786), dobudował do kościoła przed rokiem 1766 kaplicę od północnej strony. Tam przeniósł czczony obraz Matki Bożej Szkaplerznej, a na jego poprzednim miejscu sprawił obraz swego patrona św. Sebastiana⁴. Ks. Jakub Jana (1844—1871), remontując i rozbudowując kościół w latach 1863 do 65, odremontował i kaplicę. Ołtarz Matki Bożej Szkaplerznej w kaplicy zyskał nowe oblicze. Na pokrycie kosztów remontu przeznaczył dużą część bogatych koralii, ofiarowanych jako wota do obrazu Szkaplerznej⁵.

Ks. Hilary Kocańda (1901—1939) w początkach swego proboszczowania przemaalował dawną polichromię kaplicy w sposób niezbyt udany, zastępując piękną patynę poprzedniej sztucznymi rumieńcami nowej. Szczęście, że powała kaplicy ocalała. W roku 1952 roku prof. Maciej Makarewicz odnowił obraz. Uroczysta reinstalacja zakonserwowanego obrazu Matki Boskiej Szkaplerznej miała miejsce 20 lipca 1952 roku, w czasie dorocznego odpustu przy udziale bpa Karola Pękali⁶.

Wśród ważniejszych wydarzeń znamionujących życie kultowe podkreślić należy:

- Założenie Bractwa Szkaplerza św. w roku 1609⁷,
- Pożar kościoła i obrazu w 1678 r. Nie zniszczył on kultu Matki Bożej Szkaplerznej w sercach tutejszej oraz okolicznej ludności. „Anno post combustionem ecclesiae...” w czasie odpustu wpisało się do Bractwa Szkaplerznego nowych 38 osób, w tym 4 osoby ze szlachty⁸,
- Odpusty, odbywające się co roku, pogłębiają i poszerzają kult. Zasięg kultu szkaplerznego jest wielki. W księdze Bractwa figurują bracia i siostry z takich miejscowości, jak: Lipowe, Tymbark, Jordanów, Słopnice, Skrzydl-

² Tamże, Cop. 7, ch. 55—57.

³ Kronika Parafii Sułkowice, zapis z r. 1720.

⁴ Liber Receptorii 1763; portatil ołtarza i kaplicy z 1766 r.

⁵ LM ad Parochiam Dobrensem spectantium 1864, s. 35—36.

⁶ APD.

⁷ Tamże.

⁸ APD, L. I, s. 1; Liber Fratrum et Sororum Confraternitatem BMV-nis Scapularis Inscriptorum in Villa Dobra.

- na, Koszary, Kamienica, Mszana, Rupnów, Poręba, Słomka, Szczyrzyc, Wilkowisko, Rybie, Łososina, Kasina, Wiśniowa, Oszówka, Lubomierz, Stróża, Limanowa, Janowice itd. ⁹,
- Nowy kościół i nowy obraz ożywiają kult. Ks. F. Burski (1733—62) przyjmuje do Bractwa Szkaplerzowego 267 osób, a jego następca ks. S. Mikołajski w samym tylko roku 1763 przyjmuje aż 905 osób z parafii i okolicy ¹⁰,
 - Obraz dotąd nie był koronowany, jakkolwiek wielu o to zabiegało,
 - Łaskami słynący obraz Matki Bożej Szkaplerznej w Dobrej jest ozdobiony licznymi wotami, będącymi wyrazem wdzięczności za wyproszone i przekazane przez Maryję łaski. Od ostatniej wojny prowadzi się osobną księgę wotów i otrzymanych łask.

⁹ APD, L. IV, s. 1; LR Confratrum ad Confraternitatem Sacratissimi Scapularis BMV, t. I.

¹⁰ APD, LR rok 1763.